

[Ritt Bjerregaard.]

Lån til uddannelse, som vi kender dem i det nuværende system, giver den studerende en viden om, hvor meget han eller hun skal betale tilbage efter endt studium. Man kender rentefoden, tilbagebetalingsperioden og afdragsordningen, men man ved ikke, hvor hård en belastning det vil blive for én, for man kender ikke sin løn, man ved ikke, hvad forholdet mellem faktisk indkomst og tilbagebetaling bliver.

Ved uddannelsesstøtten som her foreslået ved den unge under uddannelse, at byrden over for staten vil være bestemt af indtægten efter endt studium. Betalingen spredes over tiden svarende til variationer i indkomstens størrelse, og hvis den studerende ikke senere opnår høj indkomst, vil en del af gælden, eventuelt det hele, blive eftergivet. Det sidste forslag betyder, at ingen behøver at nære angst for at gå i gang med en uddannelse.

De tanker, der her er givet udtryk for, og som ønskes drøftet, følger i vid udstrækning den eksisterende ordning, men adskiller sig derved, at der gives alle unge, som ønsker det, støtte. Den skitserede tilbagebetalingsform kendes fra adskillige amerikanske universiteter, og erfaringerne herfra vil ganske givet kunne bidrage til en konstruktiv slutning.

Rigtigt tilrettelagt kunne ordningen indebære betydelige besparelser for samfundet, idet både den direkte og den indirekte uddannelsesstøtte finansieres af dem, der har modtaget uddannelsen, i stedet for som nu af alle skatteborgere.

Forslaget kan altså betyde besparelser på de kommende statsbudgetter, der overstiger de af venstre nu foreslåede, samtidig med at det sikrer alle unge, der ønsker det, en uddannelsesstøtte, de kan leve for. Der kan altså dels blive tale om endog meget betydelige besparelser, dels om et socialt retfærdigt system.

Med disse bemærkninger skal socialdemokratiet afvise det fremsatte forslag, men anbefale et udvalgsarbejde til ændring af uddannelsesstøtten.

Halvgaard (FP):

Når forslaget til lov om Statens Uddannelsesstøtte rejses her i folketinget, hænger det

nøje sammen med spørgsmålet: hvem og hvor mange skal have uddannelsesstøtte?

Det havde nok været rigtigst og mest retfærdigt af hensyn til befolkningen og især de unge, om man inden behandlingen af dette forslag om uddannelsesstøtte behandlede de barske kendsgæringer, der kan læses i perspektivplan II om den eksplosion, især inden for de højere uddannelser, der vil komme og allerede er kommet, hvis udviklingen får lov til at fortsætte som hidtil.

Det er et alvorligt samfundsproblem, som ansvarlige politikere må se i øjnene, og det er et problem, der må løses hurtigst muligt. I dagspressen omtales f.eks. de lærerstuderendes frygt for arbejdsløshed på grund af overproduktion; der er anslået en overproduktion på op imod et par tusinde. 500 nyuddannede læger har ikke kunnet få beskæftigelse inden for deres erhverv, og en stor del søger gennem omskoling til udlandet. Efter de oplysninger, der foreligger, studerer på universiteterne i København og Århus 500 kunsthistorie, 196 teatervidenskab, 318 filmvidenskab; alene i København studerer 467 kultursociologi, 151 er i gang med idéhistorie, og regnes Odense universitet med, er 300 nye arkæologer under udklækning.

Man må spørge: er der brug for alle de folk med disse uddannelser i vort samfund? Hvordan skal der kunne skaffes stillinger til disse mennesker? Kan det være rimeligt, at befolkningen og dermed skatteyderne skal betale for uddannelser, som vort samfund i så klart et omfang ikke har brug for? Er det ikke urimeligt over for de unge at give tilbud om uddannelse, der ikke er brug for? Hvem har og hvem må påtage sig ansvaret for denne umådeholdne og planløse overproduktion af akademikere? Svaret må være politikerne, der ikke i tide har sørget for at styre udviklingen og slå bremserne i ved en form for adgangsbe-grænsning.

Når der fra ansvarlige politikeres side er peget på nødvendigheden af en adgangsbe-grænsning, ja, så overfalder de på det groveste af visse studenterorganisationer, universitetslektorer og professorer m.fl. for deres asociale holdning. Tværtimod, det må være mere asocialt at animere unge til at spilde kostbare år af den bedste tid i deres liv og